

curier economic legislativ

Derularea exporturilor — cazuri — soluții

4. Livrarea mărfurilor la export pe cale terestră, aeriană și combinată

4.1 OPERAȚIUNEA ÎNAINTE DE EXPEDIEREA MĂRFURILOR

La livrările terestre și aeriene operațiunile premergătoare expedierii mărfurilor la export sînt relativ mai simple ca în cazul transporturilor pe apă.

a) **Instrucțiunile de expediere.** Dacă în contract se prevede obligația vînzătorului de a informa pe cumpărător că mărfurile sînt pregătite pentru expediere, obligația acestuia din urmă de a da instrucțiuni de expediere curge de la data primirii avizării. În ipoteza în care nu s-a prevăzut prin contract o asemenea obligație pentru vînzător, cumpărătorul este obligat să transmită, în timp util înainte de termenul de livrare, instrucțiunile sale de expediere. C.G.L.—C.A.E.R. 1968/75, la § 39, prevăd că „dacă prin contract nu sînt stabilite alte termene, cumpărătorul este obligat să comunice vînzătorului instrucțiunile de expediere cu cel puțin 30 de zile înaintea termenului de livrare a mărfii, stabilit prin contract“. În continuare, § 40, pct. 2, din aceleași condiții generale prevede că „la transporturile feroviare, dacă în contract nu sînt prevăzute alte date, instrucțiunile de expediere trebuie să cuprindă: declarația tarifară, punctul de frontieră de trecere a mărfii din țara vînzătorului, destinatarul și stația de destinație. Cumpărătorul este obligat să stabilească punctul de trecere a mărfii din țara vînzătorului, ținînd seama, pe cît posibil, de distanța cea mai scurtă între stația de expediere și stația de destinație“.

b) **Consecințele netrimiterii sau nerespectării instrucțiunilor de expediere.** Instrucțiunile de expediere fiind obligatorii pentru vînzător — în limita condițiilor prevăzute în contract —, acesta răspunde material față de cumpărător pentru nerespectarea lor. Acest principiu este expres prevăzut de C.G.L.—C.A.E.R., la § 40, pct. 3: „Vînzătorul este obligat să plătească cumpărătorului toate cheltuielile

cauzate prin nerespectarea de către vînzător a instrucțiunilor de expediere respective“. Cu privire la netrimiteria de instrucțiuni în vederea expedierii, același text din condițiile generale menționate, la pct. 4 prevede: „Dacă vînzătorul nu va primi în timp util de la cumpărător instrucțiunile de expediere a mărfii ce urmează să fie livrată pe calea ferată, vînzătorul are dreptul, la expirarea termenului de livrare stabilit de părți, să predea marfa spre păstrare pe cheltulala și pe riscul cumpărătorului. În acest caz, cumpărătorul plătește și cheltuielile suplimentare ocazionate de transportul mărfii la depozit și de la depozit în vagoane. Data certificatului de depozitare sau a adeverinței de primire a mărfii în depozit se consideră ca dată a livrării mărfii. Vînzătorul nu este însă eliberat de obligația de a expedia marfa la adresa cumpărătorului și de plata cheltuielilor de transport al mărfii pînă la frontieră“.

c) **Dispoziția de transport și vămure.** În baza contractului de prestări servicii privind expedițiile internaționale încheiat cu Romtrans, întreprinderea de comerț exterior transmite acesteia dispoziția de transport și vămure (formular tipizat). În acest document se înscriu condițiile prevăzute în contractul comercial extern cu privire la expediere și vămure. Odată cu dispoziția de transport și vămure se remite întreprinderii Romtrans și instrucțiunile de expediere primite de la cumpărătorul extern, precum și extras din creditul documentar cu privire la transport și expediere. În cazurile în care dispoziția de transport și vămure nu este în concordanță cu unele reglementări, conține erori, sau este neclară, revine ca sarcină întreprinderii Romtrans să o clarifice în colaborare cu întreprinderea de comerț exterior mandantă, evitîndu-se pe cît posibil returnarea ei.

d) **Întocmirea scrisorilor de trăsură — remiterea lor întreprinderilor producătoare.** În cazul transporturilor pe calea ferată, întreprinderile de comerț exterior solicită întreprinderii Romtrans întocmirea scrisorilor de trăsură internaționale. Potrivit contractului de mandat încheiat, Romtrans „întocmește și îl pune la dispoziție în termen de maximum 4 zile lucrătoare, începînd din ziua următoare înregistrării cererii la Romtrans, scrisorile de trăsură necesare pentru expedierea mărfurilor de export în trafi-

Supliment la

nr. 38 1982

Revista
ECONOMICA

cul internațional feroviar..." (art. 10). Scrisorile de trăsura preluate de la Romtrans se transmit întreprinderilor producătoare de mărfuri pentru export, în vederea utilizării lor la expediere. Scrisorile de trăsura internaționale constituind o condiție esențială în derularea exporturilor în trafic feroviar se impune perfectarea lor din timp. Practica o dovedește că orice întârziere produce grave perturbații și chiar depășirea termenelor de livrare.

4.2. EXPEDIEREA MĂRFURILOR CUMPĂRĂTORULUI EXTERN

În transporturile terestre și aeriene sarcina propriu-zisă de expediere a mărfurilor o au întreprinderile producătoare, funcții importante revenind însă și întreprinderii Romtrans.

a) **Alegerea rutei de transport.** Ca regulă generală, acest aspect al derulării se soluționează cu ocazia încheierii contractului comercial de vânzare. În cazul în care acest lucru nu s-a făcut, alegerea rutei revine cumpărătorului, opțiune manifestată prin instrucțiunile de expediere. În acest sens, C.G.L.—C.A.E.R. 1968/75 conține un text special: „La transporturile feroviare, dacă în contract nu s-a prevăzut altfel, cumpărătorul are dreptul să stabilească ruta transportului. În cazul în care alegerea rutei revine vânzătorului, acesta o va face prin mandatul său — Romtrans. Potrivit contractului de mandat „Romtrans este obligată să îndrumeze expedițiile de mărfuri de export încredințate pe căle și cu mijloacele de transport care comportă cheltuielile cele mai reduse...”.

b) **Planificarea mijloacelor de transport.** Potrivit H.C.M. nr. 425/1975 planificarea mijloacelor de transport feroviare și auto revine ca obligație întreprinderilor expeditoare, respectiv întreprinderilor producătoare a mărfurilor pentru export, potrivit metodologiei stabilite prin actul normativ menționat și prin ordinele nr. 873/1976 și nr. 725/1978 emise de Ministerul Transporturilor și Telecomunicațiilor. Contractul de prestări servicii încheiat de Romtrans cu întreprinderile de comerț exterior, la art. 11, alin. 2, prevede că „pentru obținerea mijloacelor de transport feroviar de construcție specială aparținând administrațiilor de cale ferată străine, mandanta (întreprinderea de comerț exterior — n.n.) se adresează direct la Calea Ferată Română, în vederea procurării lor. Dacă nu le poate obține în acest fel, Romtrans — la cererea expresă a mandantei, însoțită de negația Căii Ferate Române — trebuie să se adreseze firmelor particulare din străinătate care posedă astfel de mijloace, pentru închiriere. La fel se procedează și pentru obținerea mijloacelor de transport rutiere sau aeriene, care nu pot fi puse la dispoziția mandantei de către cărașii români”.

c) **Expedierea mărfurilor pe cale feroviară și rutieră.** Revenindu-i competența să planifice mijloacele de transport, întreprinderea producătoare are obligația să solicite cărașului să-l pună la dispoziție vagoane sau mijloace auto adecvate, în bună stare și conforme cu instrucțiunile de expediere primite de la întreprinderea de comerț exterior. Cu privire la acest aspect al derulării C.G.L.—C.A.E.R. 1968/75 conține, la § 46, dispoziții precise: „1. Dacă calea

ferată pune la dispoziție un vagon cu capacitate mai mare decât s-a cerut de vânzător sau dacă calea ferată, invocând limita sarcinii pe osii pe o anumită distanță, refuză încărcarea vagonului până la norma de greutate prescrisă sau prevăzută în tariful pentru marfa respectivă, vânzătorul este obligat să ceară confirmarea oficială a acestei situații de către calea ferată pe scrisoarea de trăsura.

2. Prevederile punctului 1 din prezentul paragraf se extind și asupra cazurilor în care vagoanele sînt puse la dispoziție de cumpărător”. La expedierea mărfurilor pe calea ferată, întreprinderile producătoare utilizează scrisorile de trăsura internaționale primite de la întreprinderile de comerț exterior, urmărind să folosească în întregime vagoanele. Subliniem că potrivit C.G.L.—C.A.E.R. 1968/75, § 47, „dacă din vina vânzătorului vagonul nu este încărcat conform normelor prevăzute în Tariful de tranzit uniform (E.T.T.), vânzătorul suportă cheltuielile survenite din nefolosirea întregii capacități de încărcare pe căle ferate de tranzit”. O problemă deosebită o prezintă livrările de mărfuri de un gabarit deosebit. Cu privire la asemenea livrări C.G.L.—C.A.E.R. 1968/75 prevăd următoarele: „În cazul livrării de mărfuri ale căror gabarit nu corespunde condițiilor căilor ferate ale țării cumpărătorului, vânzătorul este obligat să-l avertizeze pe cumpărător despre acest lucru printr-o scrisoare recomandată cu cel puțin 2 luni înainte de termenul de livrare, anexînd schițele de gabarit ale mărfii, cu indicarea dimensiunilor și a greutății. Data expedierii și stația de frontieră prin care trebuie să treacă marfa vor fi precizate de părți. În acest caz, data expedierii trebuie să fie confirmată de vânzător cu cel puțin 21 de zile înainte de expedierea mărfii” (§ 48).

d) **Expedierea prin vagoane colective.** În cazul unor exporturi de mărfuri care sînt subvagonabile, expedierea lor prin vagoane colective se organizează de Romtrans. În acest scop, întreprinderea producătoare, în baza instrucțiunilor primite de la întreprinderea de comerț exterior, expediază coletele spre punctele de frontieră indicate, în vederea deapozitării lor în spațiile deținute de Romtrans. Legat de asemenea expediții este indicat ca întreprinderile de comerț exterior să promoveze prin contractele comerciale de vânzare o clauză potrivit căreia documentul de plată să-l constituie certificatul de expediere emis de Romtrans și nu duplicatul scrisorii de trăsura internațională. În ipoteza în care se prevede acest document, plata mărfurilor predate spre expediere va fi întârziată.

e) **Expedierea mărfurilor pe cale combinată.** În situația în care potrivit prevederilor din contractul comercial de vânzare și a instrucțiunilor de expediere mărfurile urmează să fie exportate prin trafic combinat prin porturi străine, operațiunile tehnice de expediții internaționale se efectuează de Romtrans. În acest scop, întreprinderile de comerț exterior transmit întreprinderii Romtrans, pe lângă dispoziția de transport și vămuire, cerere de tonaj pentru fiecare transport în parte. De asemenea, întreprinderea de comerț exterior transmite întreprinderii Romtrans note de comandă pentru coșoament. După încărcarea de către întreprinderea producătoare în mijlocul de transport cu care se expediază mărfurile din țară, întreprinderea de comerț exterior înștiințează, în 24 de ore, întreprin-

derea Romtrans, indicînd data expedierii, numărul de identitate al mijlocului de transport, numărul de colete, marcajul, cantitatea, cubajul, felul mărfii, numărul dispoziției de transport și vămuire și orice alte elemente necesare bunei derulări a transportului. După încărcarea mărfurilor pe navă în portul străin, Romtrans, în 24 ore, informează întreprinderea de comerț exterior cu privire la numele navei, marfa încărcată, data încărcării etc. și îi transmite conosamentul și eventualele documente însoțitoare, de îndată ce le primește de la corespondentul străin utilizat în efectuarea operațiunii.

f) Expedierea mărfurilor prin vînculație. Dacă în contractul comercial de vînzare s-a prevăzut ca modalitate de plată încaso documentar cu vînculație, întreprinderea de comerț exterior este obligată să prevadă derularea transportului prin case de expediție și transporturi care fac parte dintre corespondenții agreeați de Romtrans. Dispoziția de transport și vămuire emisă de întreprinderea de comerț exterior va trebui să conțină date precise privind efectuarea operațiunilor de vînculare (potrivit instrucțiunilor Romtrans referitoare la astfel de operațiuni). Romtrans are obligația să urmărească îndeaproape asemenea expedieri, informînd operativ întreprinderea de comerț exterior despre orice dificultăți intervenite. După derularea operațiunii, Romtrans urmărește primirea de la corespondentul extern a confirmării de plată prezentată de cumpărător, pe care o remite, împreună cu albe documente privind eliberarea mărfurilor, întreprinderii de comerț exterior.

g) Vămuirea și asigurarea mărfurilor. Romtrans, în baza dispoziției de transport și vămuire îndeplinește formalitățile de vămuire a mărfurilor ce urmează a fi exportate, după care, în termen de 24 ore de la data vămuirii remite întreprinderii de comerț exterior declarația vamală. Imediat după primirea declarației vamale, întreprinderea de comerț exterior are obligația să verifice datele înscrise în acest document și, în cazul unor erori solțite, prin Romtrans, organului vamal, îndreptarea lor. Dacă mărfurile urmează să fie asigurate pe timpul transportului prin grija întreprinderii de comerț exterior, aceasta transmite întreprinderii Romtrans cerere (aviz) de asigurare, potrivit formularului tipizat. Asigurarea se face de către ADAS.

4.3. OPERAȚIUNI POSTERIOARE EXPEDIERII MĂRFURILOR

Principalele operațiuni posteroare expedierii mărfurilor sînt avizarea cumpărătorului extern și reținerea documentelor interne de către întreprinderea producătoare comitentă, întreprinderii de comerț exterior comisionare.

a) Avizarea cumpărătorului. Ca și în cazul livrărilor „via mare”, întreprinderea de comerț exterior este obligată să avizeze, pe cheltuiala sa, pe cumpărător asupra expedițiilor făcute (cu privire la care este informată de întreprinderea producătoare) C.G.L.—C.A.E.R. 1968/75, la § 43, prevăd: „1. Dacă prin contract nu s-a convenit termenul și/sau modul de trimțtere a avizului de expediție a mărfii sau nu este prevăzut că avizarea nu este necesară la li-

vrările feroviare, cu mijloace auto și cu avionul, vînzătorul este obligat să trimțte avizul cumpărătorului într-un astfel de termen și mod încit cumpărătorul să-l primească înainte de sosirea mărfii la frontiera țării cumpărătorului. 2. Dacă prin contract nu s-a stabilit altfel, avizul trebuie să cuprindă următoarele elemente: data expedierii; denumirea mărfii; cantitatea mărfii; numărul contractului; numărul vagonului (la transporturile feroviare)“.

b) Reținerea documentelor privind livrarea de către întreprinderea producătoare, întreprinderii de comerț exterior. În vederea facturării la extern întreprinderea producătoare are obligația ca după livrarea mărfurilor la export să rețină în întreprinderii de comerț exterior documentele interne. De regulă, în funcție de natura mărfurilor, acestea sînt: factura proforma, certificatul de calitate, certificate de analiză de laborator, certificate fitosanitare, certificate de garanție etc. Termenul de reținere a documentelor interne este prevăzut în contractul economic de comision pentru export și poate varia între 48—72 ore. Importanța respectării acestui termen rezidă în faptul că în funcție de primirea lor, întreprinderea de comerț exterior este în măsură să întocmească setul de documente comerciale cerute de creditul documentar și, în general, pentru încasarea prețului în valută.

c) Dovada cantităților livrate. Acest aspect al derulării exporturilor este riguros reglementat prin C.G.L.—C.A.E.R. 1968/75, care la § 18 prevede: „Numărul coletelor și/sau greutatea mărfii livrate se stabilesc: 1. La transporturile pe calea ferată: a) dacă numărul coletelor și/sau greutatea mărfii au fost stabilite de stația de expediție a căii ferate a țării vînzătorului, fapt care trebuie să fie certificat de agentul căii ferate la rubricile corespunzătoare ale scrisorii de trăsură pentru traficul feroviar internațional de mărfuri; b) dacă numărul coletelor și/sau greutatea mărfii la stația de expediție pe calea ferată din țara vînzătorului au fost stabilite de expeditor fără să fie certificate de calea ferată, la transporturile fără transbordări, dacă nu se prevede altfel în contract — pe baza scrisorii de trăsură pentru traficul feroviar internațional de mărfuri sau, în cazul în care greutatea și/sau numărul coletelor au fost verificate de calea ferată pe parcurs sau la stația de destinație — cu condiția sosirii vagonului și a mărfii la locul de control, într-o stare care exclude răspunderea căilor ferate —, pe baza documentului care reflectă rezultatele acestei cîntăriri și/sau a verificării numărului de colete de către calea ferată, întocmit în conformitate cu Convenția privind traficul feroviar internațional de mărfuri (SMGS); c) dacă numărul coletelor și/sau greutatea mărfii au fost stabilite la stația de expediție din țara vînzătorului de către expeditor, fără să fi fost verificate de calea ferată, la transporturile cu transbordare, numărul coletelor și/sau cantitatea livrată se stabilesc în modul prevăzut în acordul bilateral în contract. 2. La transporturile auto — pe baza documentului de transport. 3. La transporturile aeriene — pe baza scrisorii de trăsură pentru traficul aerian. 4. La expedițiile poștale — pe baza recepției poștale.

5. Suportarea cheltuielilor de livrare — trecerea riscurilor și a proprietății de la vânzător la cumpărător

5.1. CHELTUIELI DE LIVRARE — PARTEA CARE LE SUPORTĂ

Operațiunile multiple de livrare a mărfurilor, implică o serie de cheltuieli care se suportă de către vânzător sau cumpărător, potrivit prevederilor din contract. În cazurile în care prin contract nu sînt date soluții cu privire la cheltuieli, se aplică prevederile din uzanțele sau convențiile internaționale.

a) **Prevederile Incoterms 1953 referitoare la cheltuielile de livrare.** Incoterms 1953 stabilește în mod detaliat care parte contractuală urmează să suporte, în final, cheltuielile efectuate pentru fiecare operațiune legată de livrare. Pentru identificarea cu ușurință a acestor operațiuni și, în special, cine suportă cheltuielile ce se fac, prezentăm alăturat, sub forma unui tabel, sinteza acestora (cu mențiunea că litera „v” înseamnă vânzător și „c” — cumpărător).

Din păcate, în practica întreprinderilor noastre de comerț exterior nu se ține seamă, în toate cazurile, de prevederile Regulilor Incoterms. Astfel, de exemplu, cheltuielile privind certificatele de origine, facturile consulare, precum și cele privind încărcarea mărfurilor în mijloacele de transport — în cazul condiției de livrare Ex Works — nu sînt întotdeauna facturate.

c) **Prevederile C.G.L.—C.A.E.R. 1968/75 referitoare la cheltuielile de livrare.** Cu privire la cheltuielile de livrare, C.G.L.—C.A.E.R. 1968/75 prevăd următoarele :

— la transporturile pe calea ferată, livrările se efectuează franco vagon frontiera țării vânzătorului și în acest caz vânzătorul suportă cheltuielile de transport ale mărfii pînă la frontiera de stat a țării sale ; cheltuielile de transbordare și/sau de schimbare a osiilor le suportă cumpărătorul (§ 5 lit. a) ;

— la transportul auto, livrările se efectuează franco locul de încărcare a mărfii în mijloacele de transport ale cumpărătorului, iar în cazul cînd marfa este transportată cu mijloacele de transport ale vânzătorului dincolo de frontiera de stat a țării sale — franco locul de control al mărfii de către vama de frontieră a țării limitrofe cu țara vânzătorului, în care caz : vânzătorul suportă cheltuielile de transport ale mărfii pînă la locul unde marfa se încarcă în mijloacele de transport ale cumpărătorului, iar dacă marfa este transportată cu mijloacele de transport ale vânzătorului dincolo de frontiera de stat a țării sale — pînă la vama de frontieră a țării limitrofe cu țara vânzătorului (§ 6, lit. a) ;

— la livrările F.O.B. vânzătorul suportă toate cheltuielile pînă în momentul încărcării mărfii pe bordul navei. Părțile pot însă conveni prin contract ca vânzătorul să suporte cheltuielile de încărcare a mărfii și în hambarele vasului, inclusiv cheltuielile de stivuire a mărfii (§ 7, pct. 1, lit. a) ;

— la livrările C.I.F. și C and F vânzătorul suportă toate cheltuielile de transport pînă în momentul sosirii navei în portul de descărcare. Toate cheltuielile de descărcare din hambarele navei sînt suportate de cumpărător ; în cazul transporturilor cu nave de linie, la care cheltuielile de descărcare a mărfii sînt incluse în navlu, aceste cheltuieli nu se plătesc vânzătorului de către cumpărător (§ 7, pct. 2, lit. a) ;

— la cele de mai sus, potrivit § 7, pct. 4, este necesar să arătăm că la transporturile pe apă, părțile pot conveni

obligățiile părților privind derularea contractelor (în paranteză este indicată partea care execută)	partea care suportă cheltuielile										
	Ex Works	FOB-FOF	FAS	FOE	C and F	CFR	Freight or carriage paid to...	Delivered at frontier...	Ex ship...	Ex Quay...	Delivered...
— ambalarea și verificarea cantitativă, calitativă a mărfii (v)	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v
— obținerea certificatului de origine, a facturii consulare și altor documente cerute de cumpărător (v)	c	c	c	c	c	c	c	c	c	c	c
— obținerea licenței sau a permisului de export și a altora legate de export (v)	c	c	c	v	v	v	v	v	v	v	v
— obținerea documentelor de atestare a livrării (titluri uzuale de transport sau dovada că marfa se află de-a lungul vasului), precum și toate cheltuielile pentru marfă pînă în momentul încărcării sau pînă cînd marfa a fost pusă la dispoziția cumpărătorului (v)	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v
— încărcarea pe mijlocul de transport (v/c)	c	v	c	v	v	v	v	v	v	v	v
— obținerea licenței sau a permisului de import descărcarea din mijlocul de transport (inclusiv cheltuielile survenite pe timpul transportului, altele decît navlu), vămuirea și altele, operațiuni legate de import (c)	c	c	c	c	c	c	c	c	c	c	c
— transportul (navlul) (v/c)	c	c	c	c	v	v	v	v	v	v	v
— asigurarea (v/c)	—	—	—	—	c	v	—	—	—	—	—
— neremitarea în termenul stabilit de către cumpărător a instrucțiunilor de expediție, nesosirea la timp a vasului navositor de către acesta etc. sau neprluarea mărfii potrivit contractului (c)	c	c	c	c	c	c	c	c	c	c	c

prin contracte cu privire la cine urmează să suporte cheltuielile pentru materialele de separație;

— la transporturile aeriene, livrările se efectuează franco locul de predare a mărfii, spre transportare, organizației de transport aerian din țara vânzătorului, în care caz vânzătorul suportă toate cheltuielile până în momentul predării mărfii către organizația de transport aerian din țara vânzătorului (§ 8, lit. a);

— la expedițiile poștale, livrările se efectuează franco destinatar, în care caz vânzătorul suportă toate cheltuielile până la locul de destinație (§ 9, lit. a).

C.G.L.—C.A.E.R. 1968/75, la § 10 prevede că vânzătorul nu are obligația asigurării mărfii pe care o livrează dacă această obligație nu este prevăzută în mod expres în contract

5.2. TRECEREA RISCURILOR ȘI A PROPRIETĂȚII DE LA VÎNZĂTOR LA CUMPĂRĂTOR

Trecerea riscurilor și a proprietății de la vânzător la cumpărător este reglementată în mod diferit, în funcție de uzanțele comerciale sau convențiile internaționale care se aplică contractului în cauză.

a) **Prevederile Legii nr. 71/1969 cu privire la riscuri și proprietate.** Legea contractelor economice, la art. 74, alin. final, prevede că „dreptul asupra mărfii și riscurile corespunzătoare se transmit direct, în condițiile contractului extern, de la unitatea producătoare pentru export la partenerul străin...“.

Textul citat este în concordanță deplină cu principiile contractului de comision pentru export, în care întreprinderea de comerț exterior comisionară încheie contracte de vânzare comercială internațională în nume propriu, dar în contul comitentului. Așadar, față de faptul că exportator și derulator al contractului extern, sub aspectul livrării mărfurilor este întreprinderea producătoare, este normal ca și riscurile și dreptul de proprietate să treacă asupra cumpărătorului extern direct de la acesta, evident, în condițiile contractului extern.

Facem mențiunea că în cazul în care între întreprinderea producătoare de mărfuri pentru export și întreprinderea de comerț exterior s-au instituit raporturi de livrare, trecerea proprietății (și a riscurilor) este reglementată de prevederile art. 41, din Legea nr. 71/1969.

b) **Transferarea riscurilor potrivit Regulilor Incoterms 1953.** În lumina acestor uzanțe, riscurile trec de la vânzător la cumpărător;

— în condiția de livrare **Ex Works** — la data prevăzută în contract dacă marfa este pusă la dispoziția cumpărătorului „cu condiția ca marfa să fi fost individualizată corespunzător, adică pusă deoparte sau identificată în orice fel ca fiind marfa care face obiectul contractului“;

— în condiția de livrare **F.A.S.** — la data la care marfa a fost livrată efectiv „de-a lungul vasului, în portul de încărcare convenit, la termenul stabilit“;

— **F.O.B., C and F, C.I.F.** — la data la care marfa a trecut efectiv bordul vasului în portul de încărcare;

— **F.O.R., F.O.T., Freight or carriage paid to...** — la data la care vagonul cu marfă sau coletele au fost predate căilor ferate sau altui căraș;

— **Delivered at frontier...** — la data la care marfa „a fost pusă la dispoziția vânzătorului la locul de livrare la frontiera convenită“, sub condiția să fie individualizată ca fiind aceea ce face obiectul contractului;

— **Ex Ship și Ex Quay** — la data la care marfa a fost pusă efectiv la dispoziția cumpărătorului la locul convenit (punctul de descărcare uzual în portul convenit, sau pe chei în portul desemnat), „cu condiția totuși ca marfa să fie individualizată corespunzător, adică pusă deoparte sau identificată astfel ca fiind marfa care face obiectul contractului“.

Îndeplinirea condițiilor de mai sus pentru ca riscul să treacă de la vânzător la cumpărător implică atât realizarea operațiunii materiale — individualizarea mărfurilor, trecerea lor efectivă pe bordul vasului etc. —, cât și probarea acestor acte materiale prin documente: procese-verbale de stocare separată a mărfurilor la termenele de livrare, scrisoarea de trăsură semnată de căraș, conosamentul semnat de navă etc.

c) **Transferarea dreptului de proprietate asupra mărfurilor în contracte cu partenerii din țări cu economie capitalistă.** Deoarece transferul proprietății de la vânzător la cumpărător nu este reglementat prin nici o uzanță uniformă internațională este indicat ca acest aspect să fie soluționat de către părți printr-o clauză expresă înscrisă în contract. Am arătat, într-o secțiune precedentă, că acest lucru se face în toate cazurile în care vânzătorul își rezervă dreptul de proprietate asupra bunului vândut, până la plata de către cumpărător a ultimei rate din creditul acordat.

Care este situația în cazul în care într-un contract de vânzare internațională părțile nu au stabilit momentul în care se transferă dreptul de proprietate de la vânzător la cumpărător? Răspunsul este următorul: în cazul în care pe această temă se va ivi un litigiu se face aplicația lui **Lex contractus**, respectiv a prevederilor din dreptul ales de părți să constituie legea contractului.

Codul civil român prevede că proprietatea este de drept strămutată la cumpărător de îndată ce părțile s-au învoit asupra lucrului transmis și a prețului corespunzător, deși bunul încă nu se va fi predat și prețul încă nu se va fi plătit. Se consacră astfel, în dreptul românesc, principiul juridic al transferului proprietății prin simplul consimțământ. O soluție similară o dă Codul civil francez.

Într-o serie de sisteme de drept transmiterea proprietății asupra mărfii ce formează obiectul livrării este condiționată în principiu de predarea lui materială către cumpărător. Contractul nu produce, cu alte cuvinte, prin el însuși, nici măcar **inter partes**, efecte translativă de drepturi reale. Această soluție, provenită încă din dreptul roman, a fost menținută de numeroase legislații actualmente în vigoare, printre care Codul civil austriac, italian, grec, vest-german, elvețian, spaniol etc.

d) **Transferarea proprietății și a riscurilor în contractele încheiate de părți din țări membre ale C.A.E.R.** Prin Condițiile generale de livrare C.A.E.R. 1968/75 — nemăfiind justificată separarea celor două momente — sînt adoptate următoarele soluții privind momentul în care se transferă atât proprietatea cât și riscul, de la vânzător la cumpărător:

— la livrările franco vagon frontieră țării vânzătorului — în momentul predării mărfii către vama de frontieră a țării limitrofe cu țara vânzătorului;

— la livrarea prin transporturi auto — în momentul primirii mărfii în mijloace de transport ale cumpărătorului; iar în cazul în care marfa este transportată cu mijloacele de transport ale vânzătorului dincolo de frontiera de stat a țării sale — în momentul controlului mărfii de către vama de frontieră a țării limitrofe cu țara vânzătorului;

— la livrările F.O.B. și C.I.F. — în momentul trecerii mărfii peste balustrada navei, în portul de încărcare;

— la livrarea prin transporturi aeriene — în momentul predării mărfii către organizația de transport aerian din țara vânzătorului;

— la livrările prin expediții poștale — în momentul predării mărfii către oficiul poștal din țara vânzătorului.

C.G.L.—C.A.E.R. 1968/75, tratând momentele în care proprietatea și riscurile trec de la vânzător la cumpărător (§ 5—9), fac următoarele precizări:

— în cazul expedițiilor feroviare, ca dată a livrării se consideră data ștampilei aplicate pe scrisoarea de trăsură de către stația de frontieră la care calea ferată a țării vânzătorului predă marfa către calea ferată care preia marfa;

— la expedițiile prin mijloace de transport auto, ca dată a livrării se consideră data documentului care confirmă primirea mărfii pe mijloacele de transport ale cumpărătorului, iar în cazul când marfa este transportată dincolo de frontiera de stat a țării vânzătorului cu mijloacele de transport ale acestuia, data controlului mărfii de către vama de frontieră a țării limitrofe cu țara vânzătorului;

— la expedițiile pe apă ca dată a livrării se consideră data conosamentului sau a scrisorii de trăsură fluvială;

— la expedițiile par avion, ca dată a livrării se consideră data scrisorii de transport aerian;

— la expedițiile prin colete poștale, ca dată a livrării se consideră data recipsei poștale.

e) Consecințele trecerii riscurilor și a proprietății de la vânzător la cumpărător. Stabilirea momentului în care riscurile au trecut de la vânzător la cumpărător prezintă importanță sub aspectul că acesta din urmă este obligat să plătească prețul chiar dacă mărfurile livrate s-au pierdut ori s-au deteriorat, evident, sub condiția ca aceste evenimente să nu se datoreze vreunei culpe aparținând vânzătorului.

Așa cum am arătat, momentul trecerii riscurilor de la vânzător la cumpărător trebuie să fie consemnat în documente, numai astfel putând fi înlăturat orice echivoc. Astfel, bunăoară, dacă în condiția F.O.B. o marfă ambalată într-o ladă în timp ce era manipulată pentru încărcare pe bordul unei nave lovindu-se de punte a căsut în apă, consecințele rămân în sarcina vânzătorului, deoarece marfa neajungând „liber la bord“ riscul nu a trecut asupra cumpărătorului. Dacă aceeași marfă era livrată în condiția F.A.S. și lada ar fi fost efectiv individualizată prin documente „de-a lungul vasului, în portul de încărcare convenit“, evenimentul arătat ar fi fost suportat de cumpărător.

În practica arbitrală s-a pus problema care este momentul trecerii riscului de la vânzător la cumpărător în condiția de livrare F.O.B. arrimé. Comisia de arbitraj de la București a stabilit, prin Hotărârea nr. 244/1978, că riscurile nu se transferă către cumpărător decât după terminarea arimării în cala navei; numai din acest moment cumpărătorul este ținut să plătească prețul.

6. Creditarea și decontarea în lei a mărfurilor exportate — incasarea valorii în valută

6.1. CREDITAREA MĂRFURILOR PENTRU EXPORT

În cadrul derulării exporturilor de mărfuri prezintă importanță pentru întreprinderea producătoare regimul legal al creditelor pe care le poate obține, cunoscut fiind faptul că între momentul începerii fabricației și cel al încasării contravalorii lor în lei se intercalează factorul timp, perioadă în care o serie de cheltuieli trebuie să fie acoperite.

Reglementarea creditelor pentru export este dată prin Legea nr. 12/1980, modificată prin Decretul nr. 115/1981.

a) **Credite cu funcții de avans asupra producției de export contractate.** Asemenea credite se acordă în limita a 10% din valoarea mărfurilor. Așa cum prevede art. 36¹, din Legea nr. 12/1980, acest avans se acordă „pentru stimularea unităților de producție în lansarea în fabricație și executarea la termen și în bune condiții a mărfurilor destinate exportului“. El se acordă — prevede în continuare textul citat — „pe bază de contracte interne și externe ferme și a comenzilor de lansare în producție pentru mașini, utilaje, echipamente, instalații complexe și alte mărfuri“. Pentru a se exclude orice discuții cu privire la dreptul întreprinderilor de a primi credite sub formă de avans asupra producției de export, legea prevede obligația pentru Ministerul Comerțului Exterior și Cooperării Economice Internaționale, Ministerul Finanțelor ca, împreună cu ministerele economice interesate să stabilească o listă cu produsele pentru care se acordă avansuri. Avansul de 10% pentru produsele determinate prin lista de mai sus se acordă lunar — la prețurile externe ale mărfurilor respective, transformate în lei, la cursurile de revenire aprobate —, sub formă de **credite fără dobândă** de către unitățile bancare la care întreprinderile producătoare îndreptățite să le primească își au contul. Pentru acordarea creditelor, întreprinderile de comerț exterior sînt obligate să confirme existența contractului comercial de export pentru mărfurile respective, precum și termene de livrare prevăzute în aceste contracte. Cu alte cuvinte, întreprinderea producătoare, pentru a putea obține creditul, trebuie să depună la bancă copia contractului comercial de export și „a comenzilor de lansare în producție“ emisă de întreprinderea de comerț exterior.

b) **Credite pentru mărfuri care nu pot fi expediate cumpărătorului extern.** Această categorie de credite este instituită prin art. 36³, lit. a, din Legea nr. 12/1980. Potrivit acestui text se poate acorda credit de 20% din valoarea „mărfurilor complet terminate, pregătite pentru export, executate în condițiile și la termenele stabilite prin contractele externe și interne, lotizate, ambalate și pregătite pentru expediere, dar care nu au putut fi exportate din motive independente de unitățile producătoare”. În continuarea textului citat prevede că creditele se acordă numai sub condiția efectuării recepției de către întreprinderea de comerț exterior, prin reprezentanți proprii sau, pe bază contractuală, prin unități specializate; procesul verbal încheiat în aceste condiții, trebuie să fie „verificat și confirmat de către organele Inspectoratului General de Stat pentru Controlul Calității Produselor și de unitățile Băncii Naționale a Republicii Socialiste România sau ale Băncii pentru Agricultură și Industria Alimentară, după caz”. Creditele se acordă lunar, fără dobândă, iar cota de 20% se calculează asupra prețurilor externe ale mărfurilor în cauză, transformate în lei la cursurile de revenire aprobate.

c) **Credite pe documente de transport.** Această categorie de credite este reglementată de art. 36³, lit. b, din Legea nr. 12/1980, care prevede că se acordă „20% la expedierea mărfurilor din unitățile producătoare, pe baza documentelor de transport”.

De aceste credite — acordate asupra prețurilor externe transformate în lei, la cursul de revenire aprobat — pot beneficia toate întreprinderile producătoare de mărfuri pentru export, indiferent de faptul dacă au beneficiat sau nu de avansul de 10% sau dacă au fost creditate cu 20% pentru neexpedierea mărfurilor la timp din motive ce nu le sînt imputabile. Cu alte cuvinte, o întreprindere producătoare poate beneficia atât de credite cu funcție de avans, de 10%, apoi de credite pentru imposibilitatea expedierii, de 20%, precum și de credite „pe documente de transport”, de 20%; cum foarte bine poate să beneficieze numai de ultima categorie de credite — de 20% —, dacă nu a avut vocație pentru creditele cu primele două categorii. Creditele din această categorie se acordă din momentul expedierii mărfurilor — probă făcută cu documentele de expediere — și pînă în momentul încasării contravalorii lor în lei.

d) **Creditele cu dobîndă, pînă la încasarea în lei a prețului în valută.** Această categorie de credite este instituită prin art. 36⁴, din Legea nr. 12/1980. Textul menționat are următoarea redacție: „Pînă la încasarea integrală de la întreprinderile de comerț exterior a prețului mărfurilor produse pentru export, Banca Națională a Republicii Socialiste România și celelalte bănci pot acorda credite unităților producătoare pentru acoperirea diferențelor corespunzătoare cotelor prevăzute la art. 36³ lit. a și b, în funcție de costurile efective, în limita celor planificate, la care se adaugă, după caz, cheltuielile cu ambalajele și alte cheltuieli speciale de export, precum și cheltuielile de circulație pînă la frontieră”. Așadar, întreprinderile producătoare pot beneficia pe lângă creditele sub formă de avans (de 10%) credite pentru nelivrarea mărfurilor (de 20%) și credite pe documente de transport care atestă expedierea (de 20%) — în total, deci, 10%+20%+20%, care sînt

fără dobîndă — și de credite bancare cu dobîndă pentru o sumă egală cu diferența dintre creditele primite fără dobîndă și costurile efective ale mărfurilor livrate (în limita costurilor planificate), la care se adaugă celelalte cheltuieli efectuate cu expedierea acestora.

e) **Creditele bancare aferente cotei de garanție.** Se acordă în cazul exporturilor de mașini, utilaje și instalații complexe, în măsura în care la decontarea contravalorii mărfurilor livrate întreprinderea de comerț exterior a reținut o cotă reprezentînd garanții tehnice acordate în contractul comercial extern.

6.2. DECONTAREA DINTRE ÎNTEPRINDERILE DE COMERȚ EXTERIOR ȘI CELE PRODUCĂTOARE DE MĂRFURI PENTRU EXPORT

Ca urmare a faptului că întreprinderile de comerț exterior comisionare încheie contractele comerciale de export în contul întreprinderilor producătoare comitente, acestea primesc pentru mărfurile livrate la export contravaloarea în lei a valutei încasate pentru aceste mărfuri.

a) **Convertirea în lei a prețului în valută.** Potrivit Legii nr. 12/1980, începînd cu 1 ianuarie 1981 a fost introdus cursul comercial unic în activitatea de comerț exterior. Acest curs reflectă media cursurilor de revenire la export pe produse și grupe de produse și se stabilește, prin planul național unic de dezvoltare economico-socială. Alături de cursul comercial unic, pentru a se putea cuantifica eficiența pe produse sau pe grupe de produse, anual, prin plan, se stabilesc cursuri de revenire proprii, a căror medie stă la baza cursului comercial unic. Importanța practică a cursurilor de revenire la export pe produse și grupe de produse constă în faptul că decontarea între întreprinderile de comerț exterior și cele producătoare de mărfuri pentru export se face la aceste cursuri. Pentru stabilirea în lei a prețului extern convenit întreprinderii producătoare este necesar ca în prealabil, prețul din contractul comercial de vânzare internațională să fie adus în condiția F.O.B. net; cu alte cuvinte, se deduc toate cheltuielile privind parcursul extern al mărfurilor, în situația în care prețul extern a fost stabilit în condiția C.I.F. sau într-o altă condiție de livrare care implică pentru întreprinderea de comerț exterior unele cheltuieli externe. După ce prețul în valută a fost rectificat, se convertește în lei, prin înmulțirea acestuia cu cursul de revenire al produsului respectiv, din care se scade comisionul convenit întreprinderii de comerț exterior. Rezultatul acestor operațiuni reprezintă valoarea în lei convenită întreprinderii producătoare pentru mărfurile exportate.

b) **Decontarea în lei către întreprinderile producătoare de mărfuri pentru export.** Regula de bază este prevăzută de Legea nr. 12/1980 care prevede că mărfurile exportate, inclusiv cele în condiții de credite pe o perioadă mai mare de un an, se plătesc integral unităților producătoare de către întreprinderile de comerț exterior, pe baza declarației vamale și a altor documente care, potrivit legii, atestă trecerea frontierei. Această lege prevede că la livrările de instalații complexe, echipamente, utilaje și lucrări de construcții, la care se acordă garanție de bună funcționare, plata se va face în condițiile arătate în alineatul prece-

(Continuare în pag. 10)

VA PREZENTĂM:

ÎNTRERINDEREA DE CON

Industria aeronautică din țara noastră are o veche tradiție. Primul avion de concepție românească construit la I.A.R. — Brașov a fost un monoplan cu aripa joasă, ce se situa printre primele din lume în acea vreme. Iar la 27 august 1982 a avut loc un eveniment de rezonanță internațională — prezentarea primului avion ROM-BAC 1-11 construit de Întreprinderea de avioane din București, care este destinat transportului de pasageri și mărfuri, avind o autonomie de zbor de 2 500—3 000 km. Are o capacitate de 119 locuri și o viteză de croazieră de 850 km/h și zboară în cele mai bune condiții, la o altitudine de 10 000 m.

În anul 1933 a fost realizat

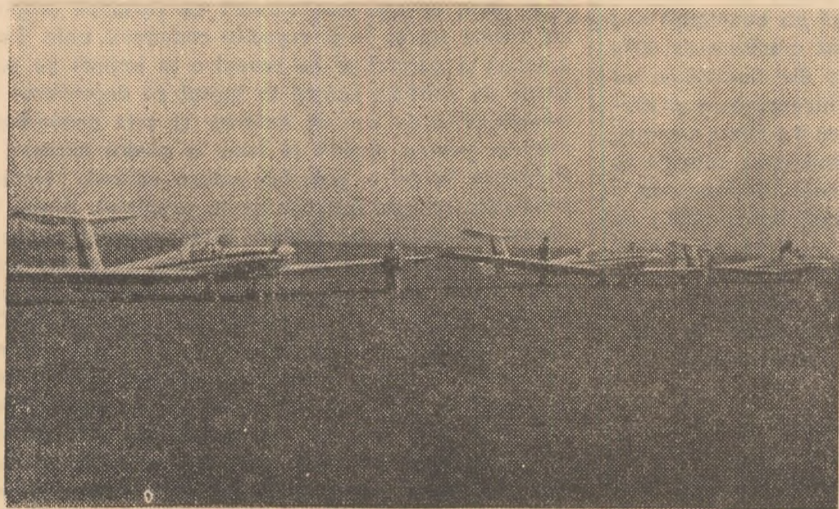
Primul motor de concepție românească fabricat în serie a fost IAR-K-9 cu 9 cilindri în stea, situat la nivelul modelelor străine

mecanice. Întreprinderea posedă, de asemenea, echipamente moderne pentru tehnologii neconvenționale.

Anul 1970 a marcat fabricarea primului elicopter, iar anul 1975 fabricarea elicopterului mijlociu IAR-330-PUMA.

Treptat, întreprinderea brașoveană a început să producă planoare și motoplanoare, care, datorită calității lor, încep să fie exportate încă de la intrarea în fabricație.

În anul 1980 brașovenii obțin un

avionul IAR-14, după care au urmat avioanele de vânătoare IAR-15 și IAR-16, cu care în 1935 s-a stabilit recordul național de înălțime; a urmat apoi familia avioanelor de școală și turism. În 1939 au fost realizate avioanele de vânătoare IAR-80 și IAR-81, precum și avionul de recunoaștere IAR-47, care s-au bucurat de un deosebit succes în industria aeronautică.

similare. Au fost realizate, de asemenea, motoarele IAR-K-7, IAR-K-14, precum și IAR-1000-A.

Întreprinderea de construcții aeronautice din Brașov dispune astăzi de hale spațioase de fabricație dotate cu utilaje și tehnologii de un înalt grad de tehnicitate, cu multe laboratoare înzestrate cu cea mai perfecționată aparatură — unde se execută testări fizice, chimice și

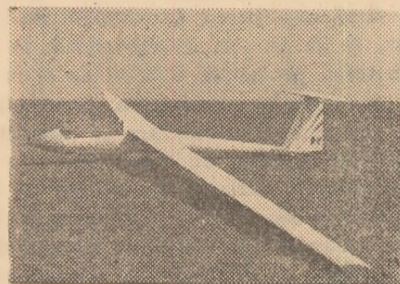
STRUCTII AERONAUTICE DIN BRAȘOV

succes fără precedent în istoria aviației cu un grup de 3 motoplanoare care au realizat un raid unic pe ruta: Brașov — Australia. Un alt succes care a dus faima planoarelor românești în lume este și cel realizat de planorul IS—28—B2, care nu de mult a realizat în America un record mondial, zburind pe un traseu insumint 823 km.

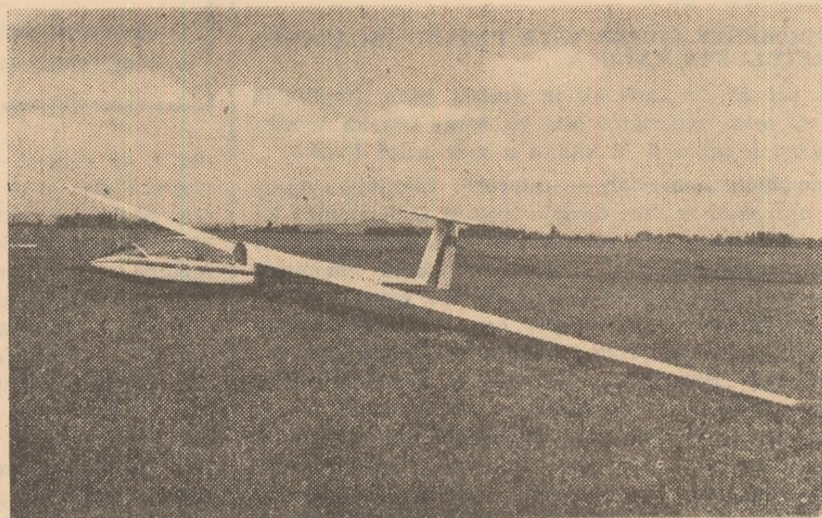
În prezent, I.C.A. — Brașov este specializată în producția de aeronave de construcție metalică, elicoptere ușoare IAR—316—B, mijlocii IAR—330—PUMA în concep-

ție proprie, avionul IAR—823, avionul de școală, antrenament și turism, avionul IAR—825, avioane agricole IAR—827 în două variante,

Anglia, Canada, Australia, Suedia și Elveția.

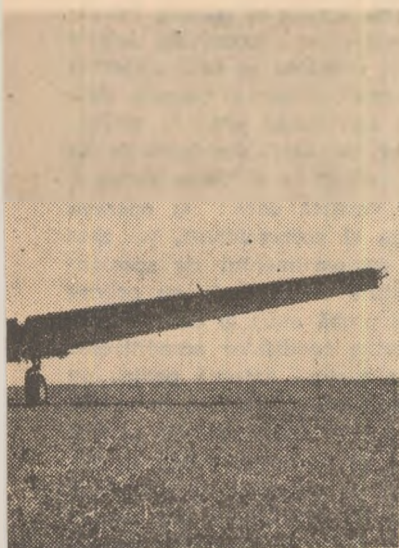
Pentru calitatea produselor și contribuția adusă la dezvoltarea aviației mondiale, Întreprinderea de construcții aeronautice din Brașov a fost distinsă recent de Federația aeronautică internațională cu diploma de onoare „Paul Tissandier”. Întreprinderea brașoveană

planoare monoloc de antrenament IS—29—B2, planoare biloc IS—28—B2 de școală și antrenament, planoare biloc IS—32 de înaltă performanță, monoplane biloc IS—28—M2, motoplanoare biloc IAR MA cu anvergură redusă. De subliniat este faptul că planoarele și monoplanele românești sunt certificate în țări cu tradiții aeronautice ca S.U.A., R.F.G., Franța,

participă anual și este așteptată cu interes la Saloanele internaționale de la Paris, Hanovra și Franborough. Produsele sale sunt exportate în S.U.A., Canada, Australia, Argentina, Japonia, Franța, Anglia, R.F.G., Suedia, Danemarca, Filipine, Israel etc.

Pagini realizate de
Ion VASILESCU

(Urmare din pag. 7)

dent, mai puțin contravaloarea garanției ce se va plăti după încasarea acesteia de la partenerul străin, la termenele și în condițiile prevăzute prin contractele externe. În vederea decontării, întreprinderea producătoare are obligația ca după expedierea fiecărui lot de marfă la export, să remită, în 24 de ore, întreprinderii de comerț exterior factura internă proformă, însoțită de documente de transport și de celelalte documente prevăzute în contractul comercial de vânzare-cumpărare și care cad în sarcina ei să le elibereze și care, după caz, sînt: certificatul de calitate, de garanție, buletin de analiză de laborator, certificat fitosanitar etc. Potrivit normelor de drept și a clauzelor din contractul de comision, întreprinderii de comerț exterior îi revin ca obligații: să vireze, prin dispoziție de plată, suma datorată întreprinderii producătoare, în termenul prevăzut în contractul economic de comision (maximum 5 zile) din momentul în care declarația vamală ajunge în posesia ei; în situația exporturilor de mașini, utilaje și instalații complexe, valoarea aferentă cotei de garanție de bună funcționare, se decontează întreprinderii producătoare la expirarea perioadei de garanție prevăzută în contractul comercial de vânzare internațională la cursul de revenire la care s-a decontat exportul respectiv. În cazurile în care întreprinderea de comerț exterior comisionară întirzie decontarea către întreprinderea comitentă, aceasta din urmă este în drept să solicite penalități de 0,30% pentru fiecare zi de întirziere, prevăzute de Legea nr. 71/1969, art. 80, lit. e.

6.3. DOCUMENTE COMERCIALE PENTRU INCASAREA PREȚULUI ÎN VALUTĂ

Ultimul act al derulării și, în același timp, finalitatea urmărită de orice exportator este încasarea într-un termen cât mai scurt a prețului în valută a mărfurilor livrate.

a) **Documentele comerciale — categorii.** Totalitatea documentelor prin care se face dovada livrării unui anumit lot de marfă — în cantitatea, calitatea, la data și în condițiile de transport convenite prin contract — poartă denumirea generică de documente comerciale sau de expediție. Denumirea de **documente comerciale** este atribuită acestora prin Regulile uniforme privind încasourile (Publicația 322), care în cadrul „Dispozițiilor generale și Definiții” arată că „expresia **documente comerciale** vizează facturi, documente maritime, documente de proprietate ori alte documente analoge, sau orice alte documente, oricare ar fi, altele decît documentele financiare”. Aceleași Regulii uniforme stabilesc sfera de cuprindere a noțiunii de documente financiare și anume: „expresia **documente financiare** vizează cambii, bilete de ordin, cecuri, chitanțe de plată sau alte instrumente analoge, utilizate pentru a obține plata sumelor de bani”. În practica întreprinderilor noastre de comerț exterior documentele comerciale poartă și denumirea de **documente de plată**. Redăm alăturat un tabel al principalelor documente comerciale, grupate după natura juridică a operațiunilor pe care le atestă.

b) **Controlul financiar preventiv.** Documentele comerciale, respectiv cele de plată se supun controlului financiar preventiv, potrivit prevederilor din Cadrul comun elaborat de Curtea Superioară de Control Financiar și intrat în vigoare la 1 ianuarie 1982. Potrivit acestui act normativ (grupa XI) conducătorii serviciilor de export din întreprin-

Denumirea	cine îl emite (semnează)	cine urmărește emisia (semnarea)
● Documente comerciale de identificare calitativă, cantitativă și valorică a mărfurilor livrate		
— factura comercială — specificații — factura consulară	Exportatorul exportatorul reprezentanța diplomatică a țării Importatorului	exportatorul exportatorul exportatorul
● Documente de transport		
— conosamentul maritim sau fluvial — duplicatul scrisorii de trăsură internațională pentru transportul feroviar — scrisoarea de trăsură internațională pentru traficul autier — scrisoarea de transport internațional aerian — recpisa postală — adeverința de primire pentru expediere	Comandanțul navei stația de cale ferată Încărcător și întreprinderea de transporturi internaționale Agenția TAROM Oficiul postal ROMTRANS	I.E.F. sau NAVROM ROMTRANS și producătorul ROMTRANS și producătorul ROMTRANS ROMTRANS ROMTRANS
● Documente de asigurare		
— polița de asigurare	ADAS	NAVLOMAR ROMTRANS
● Documente care atestă calitatea, cantitatea și condițiile emiterii livrate		
— procesul-verbal de recepție calitativă și cantitativă — certificatul de recepție calitativă și cantitativă — buletin de analiză — certificat de calitate — certificat de garanție — certificat de origină — certificat fitosanitar — certificat sanitar-veterinar	Vînzătorul și cumpărătorul O.C.M. sau institute specializate producători sau institute specializate producători producătorul Camera de Comerț și Industrie Institute specializate Institute specializate	producătorul producătorul producătorul producătorul producătorul producătorul producătorul

derile de comerț exterior (compartimente de specialitate) răspund de: a) legalitatea, necesitatea, oportunitatea, economicitatea și realitatea operației înscrisă în factură; b) existența autorizației de export; c) concordanța datelor din factură cu cele din contractele externe, inclusiv modalitățile de plată, condițiile de calitate, termene stabilite; d) existența tuturor anexelor și documentelor ce sînt prevăzute în contracte, acreditive etc. și care să asigure încasarea contravalorii mărfurilor livrate; e) concordanța datelor privind cantitatea, sortimentul, calitatea și data exportului cu cele din contractele externe, declarații vamale, scrisori de trăsură, conosamente, specificații etc.; f) respectarea condițiilor și termenelor de facturare stabilite de B.R.C.E., conform procesului verbal de termene încheiat. Controlul financiar preventiv verifică dacă: a) operația este legală, necesară, oportună și economicoasă, pe baza documentației prezentate de compartimentul de specialitate; b) s-au respectat condițiile contractuale cu privire la preț, termen de livrare, de probă etc.; c) documentele remise la încasare sînt conforme condițiilor acreditivelor sau garanțiilor bancare; d) în factura externă pentru uz intern valoarea exportului a fost corect stabilită în valută și lei și dacă s-a repartizat pe destinatari conform actelor normative privind operațiunile de decontare rezultate din activitatea de comerț exterior; e) conturile de decontare și sediile băncilor furnizorului și plătitorului sînt corect indicate. Importanța controlului financiar preventiv rezultă din următorul caz. La prezentarea unor documente comer-

ciale la plată Băncii Române de Comerț Exterior, fără să se facă controlul financiar preventiv, s-a făcut afirmația în adresa de remitere că documentele corespund condițiilor prevăzute în creditul documentar. Banca plătitoare externă a refuzat plata pentru lipsa unor certificate de calitate. Pentru prejudiciul astfel creat întreprinderii, prin omisiunea culpabilă privind controlul financiar preventiv, cei în cauză au răspuns material și penal.

c) **Factura comercială — elemente obligatorii.** Uzanțele internaționale cer ca factura să fie întocmită în limba folosită de creditul documentar, sau aceea stabilită prin contractul comercial, atunci când se utilizează alte modalități de plată; în cuprinsul ei, pe lângă elementele de identificare a contractului și a mărfurilor calitativ, cantitativ și valoric, se înscrie și condiția de livrare — F.O.B. C.I.F., franco-frontieră etc. — prevăzută în creditul documentar (sau în contract), precum și alte mențiuni necesare pentru a se face legătura cu celelalte documente de expediție, inclusiv de asigurare, după care se semnează de vânzător, respectiv de beneficiarul creditului documentar. Factura se emite în numărul de exemplare prevăzut în creditul documentar, iar dacă o asemenea prevedere nu există, în cel puțin două exemplare, pentru ca fiecare din cele două seturi de documente (primul și cel de-al doilea curier) să fie însoțite de câte un exemplar. Regulile și uzanțele uniforme privitoare la creditele documentare, la art. 31, prevăd că: „a) În lipsa unor instrucțiuni contrare în credit, facturile comerciale trebuie să fie emise pe numele ordonatorului; b) În lipsa unor instrucțiuni contrare în credit, băncile pot refuza facturile comerciale emise pentru o valoare superioară valorii creditului; c) descrierea mărfurilor în facturile comerciale trebuie să corespundă cu descrierea din credit. Pe toate celelalte documente mărfurile pot fi descrise în termeni generali care să nu fie incompatibili cu descrierea mărfurilor din credit“. C.G.L.—C.A.E.R. — 1968/1975, la paragraful 49, prevăd că factura se întocmește „în trei exemplare conținând următoarele: anul și denumirea acordului (protocolului); numărul contractului și/sau comenzii cumpărătorului; poziția mărfii în acord (protocol) și alte date prevăzute în contract. În cazul livrării mărfurilor înainte de încheierea acordului (protocolului), în factură se va indica, în locul anului și denumirii acordului (protocolului), precum și al poziției mărfii din acord (protocol), numai anul în contul contingentelor cărora se efectuează livrarea“. În situația în care prin creditul documentar se cere ca factura să fie vizată de Camera de Comerț și Industrie a R. S. România, sau la un consulat sau de agenția economică a țării cumpărătorului în țara noastră, întreprinderile de comerț exterior se vor îngriji să obțină aceste vize înainte de prezentarea documentelor la bancă.

d) **Certificate de atestare a calității.** Documentele care atestă calitatea mărfurilor poartă denumiri diferite: certificate de calitate, buletine de analiză, certificate de calitate și garanție. Ele pot să emane de la întreprinderea producătoare a mărfurilor exportate sau de la o altă instituție (laborator, O.C.M. etc). Ceea ce se impune să subliniem este necesitatea ca acestea să corespundă întocmai prevederilor din contractul comercial de vânzare și, respectiv, din creditul documentar. La emiterea certificatelor de calitate, întreprinderile producătoare trebuie să albe în vedere prevederile din contractele externe și nu normele interne

de emitere a certificatelor de calitate. Astfel, în cazul unui contract de export de tablă, certificatele de calitate au fost emise pe vagoane, în măsura expedierii mărfii în portul de încărcare, deși condițiile creditului documentar prevedeau ca aceste certificate să fie emise pe fiecare sortiment încărcat pe navă. Cum la verificarea documentelor comerciale la ghișeele băncii comerciale externe plătitoare, certificatele de calitate nu au acoperit în întregime și în mod corelat cantitatea de tablă prevăzută în factură și în conosament, plata a fost refuzată, întreprinderea de comerț exterior exportatoare înregistrând un important prejudiciu.

6.4. INCASAREA PREȚULUI PRIN CREDIT DOCUMENTAR

a) **Determinarea valorii de incasat.** În contractele comerciale de vânzare internațională prețul convenit de părți, cum bine se știe, poate fi determinat sau determinabil; chiar și în situațiile în care este determinat cu exactitate în cadrul negocierilor, datorită unor clauze de consolidare, prețul poate fi rectificat în momentul plății, în funcție de unele evenimente extracontractuale petrecute, cum sînt fluctuațiile valutare, scumpirea materiilor prime și a manoperei etc. De asemenea, ca regulă generală, condițiile de livrare adoptate prin contract determină ce anume elemente intră în prețul de vânzare și care cheltuieli legate de livrarea mărfurilor se suportă de către cumpărător. Toate aceste împrejurări, proprii contractelor comerciale internaționale, impun ca înainte de întocmirea facturii comerciale să se facă o temeinică analiză a tuturor elementelor contractuale și a evenimentelor extracontractuale legate de executarea obligațiilor de livrare și în funcție de care să se determine valoarea obligațiilor de plată ce revin cumpărătorului. Pentru a se cunoaște prețul de facturare, în cazul în care prin contract s-a prevăzut o clauză de evitare a riscurilor este necesar să se stabilească cursurile de referință. Un exemplu va fi concludent. Să presupunem că într-un contract comercial de vânzare internațională s-a adoptat un preț ferm de 2000 dolari pe unitate de produs; pentru evitarea urmărilor unor eventuale fluctuații valutare s-a înscris clauza multivalutară D.S.T. potrivit căreia în situația în care cursul dolarului S.U.A. de la data expedierii mărfii se va schimba față de cel de la data încheierii contractului cu mai mult de $\pm 1\%$ prețul va fi rectificat corespunzător. La data livrării, comerciantul cu derularea, în virtutea atribuțiilor care îi revin se informează la Banca Română de Comerț Exterior cu privire la cursul D.S.T.-ului în raport cu dolarul S.U.A., în ziua cînd s-a făcut expedierea (data conosamentului); într-o primă ipostază, constată că D.S.T.-ul este mai mare decît cursul dolarului cu $1,2\%$; ca urmare, prețul inițial va fi revizuit: $2000 + 1,2\% = 2024$ \$. Dacă la data expedierii mărfurilor se constată o apreciere a dolarului cu $1,3\%$, prețul unitar de facturare va fi de $2000 - 1,3\% = 1974$ \$. Odată prețul de facturare determinat, urmează să se stabilească cuantumul cheltuielilor efectuate de vânzător și pe care, potrivit criteriilor prezentate în secțiunea anterioară, le suportă cumpărătorul, după care se includ în factură.

b) **Conformitatea documentelor comerciale ou prevederile creditului documentar.** În cazurile livrărilor care se derulează în baza creditelor documentare deschise prezintă importanță conformitatea documentelor comerciale cu condi-

țiile înscrise în credit. În virtutea faptului că un credit documentar la naștere prin contractul încheiat de ordonator cu banca sa comercială (emitentă), raport juridic în care beneficiarul nu este parte, Regulile și uzanțele uniforme privind creditele documentare prevăd că acesta din urmă „nu se poate prevala în nici un caz de relațiile contractuale existente între bănci sau între ordonator și banca emitentă”. Autonomia creditului documentar, prin importanța pe care o prezintă, a determinat pe unii autori să fundamenteze așa-numita **doctrină a strictei conformități**. Potrivit acestei doctrine, fundamentată pe principiile generale ale Regulilor uniforme, banca plăitoare este obligată să refuze documentele prezentate de beneficiar dacă nu corespund întocmai condițiilor prevăzute de credit, deoarece această bancă este un mandatar special al ordonatorului, când face direct ea plata, sau al băncii emitente care, la rândul ei, este mandatară ordonatorului-cumpărător. Nerespectarea acestui principiu poate duce la răspunderea civilă a băncii aflate în culpă. Un exemplu va fi edificator. Un importator a încheiat un contract de cumpărare a unei cantități de vanilie, promovind printr-o clauză ambiguă că plata se face prin credit documentar și că printre documentele de plată trebuie să figureze și un certificat de calitate, emis de experți (par des experts). În lumina ambiguității datorate acestui cuvânt de legătură — **des** — banca corespondentă l-a avizat pe vânzător că plata va fi efectuată la prezentarea, pe lângă celelalte documente și a unui „certificat de expert” (d'expert). Vânzătorul, având intenție frauduloasă, a profitat de această situație și a livrat numai rebuturi, pe care expertul unic nu a reușit să le descopere, încasând astfel prețul. Organul de arbitraj a stabilit că banca emitentă nu era în drept să fie rambursată de către ordonatorul-cumpărător (să pretindă suma achitată vânzătorului), deoarece nu s-a conformat, prin mandatară sa bancă corespondentă, condițiilor de credit, respectiv nu trebuia să accepte certificatul semnat de un singur expert, în loc de doi sau mai mulți experți, așa cum prevedeau instrucțiunile de deschidere a creditului documentar. În practica întreprinderilor noastre de comerț exterior se constată uneori să la întocmirea setului de documente se ține seama de prevederile din contractul comercial de vânzare și nu de cele din creditul documentar deschis. O asemenea gândire eronată are drept urmare formularea de rezerve de către B.R.C.E., iar dacă astfel de rezerve nu s-au formulat, banca comercială străină care a deschis creditul tot va refuza plata.

c) **Data la care se introduc la plată documentele comerciale în modalitatea de plată prin credit documentar.** Este cunoscut că un credit comercial, sub formă de acreditiv, poate fi domiciliat atât la banca cumpărătorului, cât și la cea a vânzătorului. În funcție de locul de domiciliu a creditului documentar, vânzătorul promovează ca dată de valabilitate a acesteia la un termen care să fie suficient de îndepărtat de termenul de livrare, astfel încât documentele comerciale să poată ajunge la ghișeele băncii plăitoare înainte de expirarea creditului. Practica arată că între termenul de livrare și cel de expirare a valabilității creditului, în cazul domiciliului lui în străinătate, trebuie să fie minimum 20—30 zile (în funcție de dis-

tanța dintre B.R.C.E. și banca comercială externă plăitoare). În cazul unor astfel de termene, întreprinderea de comerț exterior, la depunerea documentelor pentru plată, este obligată să țină seama de timpul de curier necesar ca acesta să ajungă în interiorul termenului de valabilitate a creditului la ghișeele băncii plăitoare. Este important de subliniat că la depunerea documentelor comerciale la bancă pentru plată nu este suficient să se țină seama numai de termenul de expirare a creditului documentar, ci și de data conosamentului. Regulile și uzanțele internaționale privind creditul documentar prevăd, la art. 41, alin. 2 că „în lipsa stipulării în credit a unei astfel de perioade de timp (data până la care se poate prezenta un conosament la plată — n.m.), băncile vor refuza documentele care le vor fi prezentate mai târziu de 21 zile de la data emiterii conosamentului sau a altor documente de expediere”. În cadrul derulării unui contract de export pentru care s-a deschis creditul documentar, dintr-o neglijență, nu au fost introduse documentele comerciale decât cu o mare întârziere, astfel încât de la data de eliberare a conosamentului și aceea de depunere la bancă a documentelor au trecut mai mult de 21 zile. B.R.C.E. a remis setul de documente cu această rezervă, iar banca comercială externă a refuzat plata, deși creditul nu expirase. Într-un alt caz, în care conosamentul a îmbătrânit (a depășit 21 de zile de la emiterie) și, în același timp, a expirat și valabilitatea creditului, întreprinderea de comerț exterior a obținut de la partenerul extern prelungirea valabilității creditului, fără însă ca în documentul de prelungire a valabilității să se facă precizarea că cumpărătorul acceptă conosamentul așa cum a fost prezentat de vânzător. În lipsa unei clauze exprese cu privire la acceptarea conosamentului și peste trecerea a 21 zile de la emiteria lui, banca externă a refuzat plata.

d) **Particularitățile încasării valorii mărfurilor exportate în baza scrisorilor de credit comercial (L/C).** Este cunoscut că scrisoarea de credit comercial este o formă a creditului documentar, care se caracterizează prin două trăsături proprii: banca comercială emitentă se obligă să accepte sau să plătească o cambie trasă asupra ei, care are anexată documentele comerciale prevăzute în cuprinsul scrisorii; a doua trăsătură proprie este aceea că o L/C este domiciliată, în toate cazurile, la ghișeele băncii comerciale emitente. Din aceste trăsături proprii ale scrisorii de credit comercială, se desprind particularitățile privind încasarea prețului pentru mărfurile livrate. Prima este aceea că întreprinderile de comerț exterior după formarea setului de documente comerciale sînt obligate să emită o cambie a cărei valoare trebuie să fie egală cu valoarea facturii și care se exprimă în aceeași valută, respectiv în valuta prevăzută în L/C. În ipoteza în care prin scrisoarea de credit se prevede, potrivit contractului comercial de vânzare, plata la o anumită scadență, întreprinderea de comerț exterior va înscrie în cambie scadența respectivă. A doua particularitate a plăților prin L/C este aceea care se desprinde din faptul că plata se face la ghișeele băncii emitente. Ca urmare, întreprinderea de comerț exterior este obligată să depună la B.R.C.E. cambia însoțită de documente la o dată care să permită transmiterea acestora la banca comercială externă.

dr. Al. DETEȘAN

Contractul economic în forma simplificată

Sînt frecvente situațiile în care raporturile contractuale dintre unitățile socialiste se stabilesc prin forma simplificată de contractare — comandă urmată de confirmare —, în condițiile art. 24 din Legea nr. 71/1969.

Practica arbitrală a reținut precizarea că pentru a fi stabilit raportul contractual, comanda trebuie să fie confirmată întocmai, fără obiecțiuni, altfel, furnizorul are obligația să emită contract în termen de 30 zile de la primirea comenzii beneficiarului, conform art. 25 lit. b. din aceeași lege.

Ce se întîmplă însă în situațiile în care comenzile sînt confirmate fără obiecțiuni, însă în timpul executării contractului, astfel încheiat, apar neînțelegeri între părți cu privire la calitatea produselor și la condițiile de livrare nementionate în comandă și nici în repartiție.

Pentru a răspunde la aceste întrebări, ne vom referi la o speță semnificativă sub aspectul problemelor analizate. (Hot. 1521/10.VI.1982 Arb. de stat Interjud. Constanța).

Prin comandă, beneficiara a solicitat furnizoarei să-i livreze în limitele repartiției, o cantitate de polietilenă folie. În comandă nu s-au specificat condițiile de calitate ale foliei și nici condițiile de livrare. Comanda a fost confirmată de furnizoare fără obiecțiuni, în comandă fiind indicate cantitățile pe trimestre, prețul și beneficiarul efectiv.

În timpul executării contractului, beneficiara a solicitat prin adresă ca livrările să se facă prin ridicarea produsului de către beneficiară cu mijloace auto, iar polietilena folie să corespundă condițiilor de calitate cerute de beneficiara efectivă, adică să fie folie neexpusă radiațiilor solare.

Dacă prima condiție a fost acceptată de furnizoare și anume ca livrarea să se facă prin ridicarea foliei de către beneficiară, în schimb cea de-a doua, cu privire la condițiile de calitate, a fost obiectată de furnizoare, în fapt aceasta dispunînd numai de polietilenă folie recuperată din demolarea solarilor la serele unităților agricole expuse radiațiilor solare. Beneficiara efectivă, Întreprinderea de mase plastice Buzău a refuzat preluarea foliei de care dispunea furnizoarea, fiind expusă radiațiilor solare și astfel contractul în forma simplificată comandă-confirmată nu s-a executat, reclamanta — veriga intermediară Întreprinderea județeană pentru recuperarea și valorificarea materialelor refofosibile — formulînd acțiune împotriva furnizoarei — Întreprinderea de legume și fructe, solicitînd penalități pentru nelivrarea produsului recuperabil folie polietilenă.

Această speță ridică o problemă la care dorim să ne referim și anume care sînt consecințele lipsei unor clauze cu privire la condițiile de livrare și de calitate în forma simplificată de contractare — comandă urmată de confirmare ?

În legătură cu condițiile de livrare (expediere sau ridicare de către beneficiar, modalitatea de recepție etc.), clauze care în general se stabilesc de către părți, prin înscrisul unic, acestea trebuie precizate și prin comenzile emise de beneficiari și confirmările furnizorilor. În lipsa prevederilor corespunzătoare, care potrivit art. 22 din Legea contractelor economice sînt obligatorii, avînd în vedere finalitatea contractelor economice și reglementările specifice, precum și respectarea cadrului stabilit prin contractele model, (art. 18 din Legea nr. 71/1969) acestea suplinesc în drept clauzele lipsă din forma simplificată de contractare.

În ipoteza în care ulterior încheierii contractului în forma simplificată, una din părți propune clauze precise privind condițiile de livrare, acceptate de partener, contractul se completează cu aceste clauze, expresie a acordului de voință a părților.

În situațiile în care nu se realizează acordul, avînd în vedere principiul stabilit prin art. 28 din Legea contractelor economice, potrivit căruia modificarea unilaterală a contractului este interzisă, după epuizarea fazei de conciliere la nivelul părților, furnizorul urmează să supună neînțelegerea ivită la organele competente prevăzute de art. 28 din Lege în termen de 5 zile, prevăzut de art. 25 lit. e. Contractul fiind încheiat în prealabil, sesizarea privește modificarea contractului.

Consecința nesesișării organului competent face ca obiecțiile beneficiarului să se considere acceptate, dacă nu contravin legii.

În acest sens, organul arbitral a considerat adresa beneficiarei către furnizoare prin care a solicitat ca livrarea să se facă prin ridicare a produselor cu mijloace proprii, adresă neobiectată de furnizoare, ca fiind o completare a contractului, clauză în raport de care s-a înlăturat susținerea reclamantei cu privire la obligația furnizoarei de a livra folia de polietilenă, clauza contractuală fiind de ridicare.

Cu referire la clauza privind calitatea produsului contractat, de asemenea, aceasta este obligatorie în orice contract economic așa cum prevede imperativ art. 22 din Lege contractelor economice, precum și art. 2 din Legea nr. 7/1977 a calității produselor. În lipsa unei clauze, precizîndu-se obiectul contractului, se subînțelege că produsele respective trebuie să corespundă stasului, caietelor de sarcini normelor de calitate aprobate, părțile neputînd obiecta condițiile de calitate prevăzute în documentele la care ne-am referit.

În speță, însă, obiectul contractului l-a constituit materiale refofosibile, recuperate după utilizare, iar repartiția nu a menționat destinația foliei de polietilenă recuperabilă. E de la sine înțeles că folia recuperată din agricultură folosită la solarii, este expusă radiațiilor solare, iar furnizoarea unitate cu specific agricol dispunea numai de asemenea folie, avută în vedere la emiterea repartiției, de aceea refuzul verigii intermediare — Întreprinderea județeană pentru recuperarea și valorificarea materialelor refofosibile — de a ridica produsul în lipsa unor clauze precise cu privire la destinația foliei de polietilenă, a fost considerat nejustificat și în consecință nu a beneficiat de penalități pentru nelivrarea produsului, de care, de altfel, dispunea furnizoarea, dar pe care nu l-a ridicat beneficiara pe un motiv care ținea de destinația materialului și nu de calitatea neprecizată.

Situațiile la care ne-am referit impun cu necesitatea ca în comenzile și confirmările acestora, să se includă toate clauzele privind condițiile de livrare, de recepție și calitate, pentru a face posibilă executarea contractelor în forma simplificată.

Iulian LASCU

practică arbitrală comentată

● Stabilirea livrării într-un trimestru. Efecte asupra plății prețului.

Potrivit art. 40 lit. a din Legea contractelor economice nr. 71/1969, livrarea produselor cu anticipație se poate face prin acordul părților, în prealabil stabilit. Livrarea în avans a mașinilor, utilajelor destinate obiectivelor de investiții necesită și acordul băncii finanțatoare (art. 97 din Legea finanțelor nr. 9/1972). Aceste prevederi legale se aplică numai livrărilor pentru realizarea cărora s-au fixat în contract anumite zile. Dacă în contract s-a prevăzut executarea într-o perioadă — trimestrul III/1981 — clauza urmează să se interpreteze în sensul posibilității unității furnizoare de a livra utilajul în orice zi a intervalului 1 iulie—30 septembrie, fără a fi necesar acordul prealabil al unității beneficiare. În mod constant practica arbitrală a decis că întîrzierea unității furnizoare începe

după ultima zi a perioadei incluse în contract. Realizarea obligației unității beneficiare de a plăti prețul produselor livrate însă, se apreciază în raport cu data recepției. În litigiul pentru penalități de întârziere în plata prețului s-a constatat că livrarea s-a efectuat la 10 august 1981. Unitatea beneficiară a achitat utilajele după 50 de zile și a refuzat plata penalităților cerute de unitatea furnizoare, întrucât nu a depășit trimestrul III/1981. În ipoteza menționată, întârzierea unității beneficiare începe după recepția produselor, dată la care se calculează penalitățile solicitate de unitatea furnizoare (Decizia P.A.S. nr. 1677/1982).

Notă: Soluția se impune și în temeiul prevederilor Legii finanțelor nr. 9/1972. Obligația beneficiarului de a plăti prețul produselor începe după recepția acestora (art. 154 alin. 3). Prin art. 158 livrările pe credit sînt interzise. Or, dacă s-ar plăti după sfîrșitul perioadei prevăzute în contract s-ar ajunge la o livrare pe credit pentru intervalul ce succede recepției.

● **Respectarea cantității din repartiție.** Potrivit art. 28 din Legea contractelor economice, hotărîrea dată în rezolvirea neînțelegerilor precontractuale face parte din contract. În proiectul de contract s-a prevăzut o cantitate mai mică decît în repartiție. În urma obiecțiunii unității beneficiare, Ministerul Aprovizionării Tehnico-Materiale și Controlului Gospodăririi Fondurilor Fixe a soluționat neînțelegerea ivită, decizînd să se livreze întreaga cantitate din repartiție. Soluția se impune și în temeiul art. 27 lit. b din Legea nr. 71/1969 prin care unitățile socialiste sînt obligate să respecte repartiția și să contracteze cantitatea prevăzută. În consecință, unitatea furnizoare răspunde pentru neexecutarea în raport cu cantitatea de produse din repartiție (Decizia P.A.S. nr. 1217/1982).

● **Lipsa aprobării investiției — efecte.** Prin art. 96 din Legea finanțelor nr. 9/1972 se interzice încheierea contractelor înainte de includerea lucrărilor de investiții în planul național unic și aprobarea documentației tehnico-economice. Contractul încheiat anterior operațiunilor menționate este nul și se consideră că între părți n-au fost raporturi contractuale legal stabilite. De aceea, unitatea furnizoare nu poate pretinde obligarea unității beneficiare la penalități de întârziere în plata prețului utilajelor livrate. Mai trebuie precizat că unitatea furnizoare avea obligația să se asigure de aprobarea investiției înainte de a încheia contractul (Decizia P.A.S. nr. 1629/1982).

● **Livrarea în garnitură incompletă a produselor din import.** Prin ordinul referitor la prețul produselor din import ce au format obiectul contractului se prevede livrarea acestora cu toate piesele componente: ceea ce s-a prevăzut și în contract. În consecință, totalitatea pieselor componente intră în structura prețului. Imprejurarea că întreprinderea de comerț exterior din motive strălme de unitatea beneficiară, a importat produsul fără o piesă a cărei lipsă îl face inutilizabil, nu determină obligația de plată a prețului. Unitatea beneficiară a refuzat legal achitarea prețului, ținînd produsul la dispoziția unității furnizoare. Primirea aceluiași produs, de asemenea fără piesa în cauză, de către alte unități beneficiare nu poate fi invocată în litigiul întreprinderii de comerț exterior cu unitatea beneficiară pîrtită, avîndu-se în vedere ordinul de stabilire a prețului și clauzele contractului (Decizia P.A.S. nr. 1291/1982).

● **Lipsa prețului legal. Exonerarea de răspundere.** Prin art. 135 din Legea nr. 19/1971 cu privire la regimul prețurilor și tarifelor se interzice introducerea în fabricație a produselor înainte de stabilirea prețului legal. Pînă la data fixării prețului de către organele competente unitatea furnizoare nu poate livra produsele. Totodată, unitatea beneficiară nu poate pretinde penalități de întârziere pentru o perioadă anterioară datei stabilirii prețului, chiar dacă termenul contractual a fost depășit. În contract ter-

menele de livrare au fost stabilite în trim. III 1981; primul termen fiind la 31 iulie 1981. Unitatea furnizoare a înaintat organelor competente întreaga documentație pentru stabilirea prețului la 19 iunie 1981. Produsele ce formau obiectul contractului au un ciclu de fabricație de 30 de zile. Ordinul pentru stabilirea prețului s-a emis la 5 septembrie 1981. După cum rezultă, unitatea furnizoare nu a fost în culpă pentru fixarea prețului cu întârziere. De aceea, nu poate fi obligată la plata penalităților de întârziere pentru nelivrarea produselor la termenele contractuale de 31 iulie, 10 august 1981 ș.a., adică înainte de stabilirea prețului (Decizia P.A.S. nr. 1545/1982).

● **Competența confirmării cazurilor de forță majoră.** Normele referitoare la organele competente să confirme cazurile de forță majoră, cuprinse în art. 46 din Legea contractelor economice nr. 71/1969, au un caracter imperativ. De aceea, unitatea beneficiară pîrtită pentru întârziere în plata prețului nu poate dovedi în fața organelor arbitrale existența unei împrejurări de forță majoră printr-o adeverință eliberată de bancă. Prin adeverința prezentată, arătîndu-se că unitatea beneficiară a avut culturi calamitate, nici sub aspectul conținutului împrejurarea invocată nu intrunește elementele unei situații exoneratoare de răspundere. În acest scop, unitatea beneficiară trebuia să prezinte o confirmare a organelor competente din care să rezulte care anume culturi au fost calamitate, în ce proporții, în ce perioade etc. Incît nelivrînd beneficiarilor săi a rămas fără disponibil spre a-i plăti produsele unității furnizoare reclamante (Decizia P.A.S. nr. 1621/1982).

● **Contract de pază — răspundere.** Prin contractul de pază, Grupul de pază se obligă să asigure integritatea anumitor obiective, urmînd să răspundă pentru pagubele produse prin furturi.

În speță, cu ocazia verificării pentru perioada martie—septembrie 1981 s-a constatat o lipsă în gestune. După cum rezultă, în perioada menționată nu s-au săvîrșit furturi, care urmau să fie constatate de miliție, ci sustrageri săvîrșite de persoane încadrate la unitatea beneficiară a prestației de pază. Dacă s-ar fi săvîrșit furturi, potrivit clauzelor din contract, unitatea beneficiară trebuia să anunțe imediat unitatea de pază. Nici comiterea unei tentative de furt, rămasă fără rezultat, nu împlică răspunderea unității de pază (Decizia P.A.S. nr. 1501/1982).

Mihai PASCU

Agenda secretarului de consiliu popular

AUTENTIFICAREA ÎNSCRISURILOR

Actul autentic este înscrisul care, după întocmire a fost supus operației de autentificare de către un organ de stat căruia legea îl recunoaște această calitate.

Birourile executive ale consiliilor populare comunale în exercitarea atribuțiilor notariale sînt abilitate să autentifice următoarele înscrisuri: autentificarea oricăror înscrisuri care cuprind declarații de notorietate și orice alte declarații cu conținut de atestare; autentificarea înscrisurilor constatînd convenții cu excepția celor referitoare la bunuri imobile, la bunurile mobile ce depășesc valoarea de 10.000 lei, precum și la operațiile cu strălînțate; autentificarea procurilor, în afara celor care se dau în vedere a săvîrșirii actelor ce intră în excepțiile menționate (art. 53 pct. 2 lit. f din Legea nr. 57/1968 și art. 4 și 9 din Decretul nr. 377/1960 cu modificările ulterioare).

Potrivit pct. 13 alin. 1 și 2 din Instrucțiunile nr. 6/J/1961 (denumite în continuare Instrucțiuni), înainte de săvîrșirea actului notarial, secretarul sau delegatul birou-

lui executiv al consiliului popular este dator să verifice scopul urmărit de părți prin acel act. Astfel, se va refuza îndeplinirea oricărui act notarial referitor la înscrieri al căror cuprins ar fi potrivit dispozițiilor legii, înțelesului statului sau regulilor de conviețuire socialistă.

Având reprezentarea consecințelor produse de înscrierile a căror autentificare este abilitat a o face, secretarul biroului executiv este dator să țină seama de următoarele: să deslușească raporturile reale dintre părți; să constate identitatea părților, potrivit art. 17 din Instrucțiuni; să verifice existența capacității de exercițiu necesară pentru actul a cărui autentificare se cere; să refuze îndeplinirea oricărui act notarial supus taxelor de timbru, dacă partea nu face dovada achitării acelor taxe; să urmărească ca înscrisul să fie corespunzător cu natura actului ce urmează să fie autentificat; să verifice dacă toate exemplarele înscrisului sînt identice; să citească înscrisul actului întrebînd părțile dacă sînt de acord cu acesta și dacă exprimă voința lor; să dea părților explicațiile și îndrumările necesare asupra consecințelor care decurg din înscrisul pe care vor să-l întocmească.

Pentru autentificarea unui înscris, partea se va prezenta personal la consiliul popular cu o cerere de autentificare și cu înscrisul ce urmează să fie autentificat. Partea poate prezenta înscrisul redactat de ea sau poate cere secretarului biroului executiv al consiliului popular comunal să întocmească înscrisul în toate cazurile, înscrisul trebuie să aibă un cuprins corespunzător voinței părților, să fie concis și să aibă o formulare clară pe înțelesul celor care solicită autentificarea lui. Înscrisul se întocmește în numărul de exemplare originale cerut de părți și în plus unul care se păstrează de consiliul popular care îndeplinește autentificarea. Legea nu condiționează forma de prezentare a înscrisului, acesta putînd fi scris de mîna, cu mașina sau imprimat în orice alt mod, exclusă fiind numai scrierea sau completarea acestuia cu creionul. Părțile pot fi reprezentate la îndeplinirea unui act autentic, prin mandatar împuternicit cu procură specială autentică, care trebuie depusă în original sau în copie legalizată la actul ce se întocmește. În situația în care se solicită autentificarea unor înscrisuri de către persoane cu deficiențe fizice — surzi, nevăzători etc., se va aplica, după caz, o procedură specială (pct. 24 din Instrucțiuni).

Autentificarea se dispune printr-o rezoluție scrisă pe cererea de autentificare, cu indicarea mențiunilor prevăzute ca atare la pct. 28 din Instrucțiuni. Încheierea de autentificare se scrie pe fiecare din exemplarele originale ale înscrisului după semnăturile părților sau pe verso. Înscrisul astfel autentificat produce efecte juridice din momentul cînd s-a luat consimțămîntul părților și acestea l-au semnat. Dacă înscrisul este nul ca înscris autentic, deoarece nu au fost respectate cerințele legii cu privire la procedura autentificării (iar forma autentică nu este cerută de lege ca o condiție de validitate a actului juridic pe care îl constată) acesta va fi totuși, valabil, după caz, ca înscris sub semnătură privată sau numai ca început de dovadă scrisă. Înscrisul autentic face dovada pînă la înscrierea în fals, pentru tot ce a constat personal delegatul instrumentator.

LEGALIZAREA SEMNĂTURILOR

Decretul nr. 377/1960, cu modificările ulterioare și art. 34 din Instrucțiunile nr. 6/J/1961, privind îndeplinirea unor acte notariale de către comitetele (birourile) executive ale consiliilor populare comunale sau orașenești, prevăd legalizarea de semnătură pe următoarele înscrisuri: contractele privitoare la cultivarea și predarea produselor vegetale, precum și cele privitoare la creșterea, îngrijirea și predarea de animale sau la predarea de produse animale; înscrisurile constatînd convenții cu excepția celor referitoare la bunurile imobiliare, la bunurile mobile ce depășesc valoarea de 10 000 lei, precum și la operații cu străinătatea; procurile, cu excepția acelor care se dau în vederea încheierii unor acte de transmitere privind terenuri sau clădiri ori în vederea efectuării unor acte juridice pentru a căror încheiere legea cere formă autentică; înscrisurile care nu cuprind o convenție

Dispozițiile pct. 11—17 din Instrucțiunile nr. 6/J/1961, sînt aplicabile în mod corespunzător și activității de legalizare a semnăturilor. Întrucît unele din regulile procedurale au fost enumerate la „autentificarea înscrisurilor“ (vezi Supliment la Revista economică, nr. 33/1962, p. 15), ne vom referi succint numai la cele ce privesc identitatea părților. Astfel, identitatea se constată prin buletin de identitate, adeverință de identitate (vezi art. 8 din Legea nr. 5/1971, republicată) pașaport, legitimație de serviciu cu fotografie sau, prin cunoștința personală a secretarului sau delegatului biroului executiv. Identitatea militarilor din cadrele active ale armatei se stabilește prin înscrisuri emenate de la autoritățile militare, iar a minorului care nu a împlinit 14 ani prin buletinul de identitate al părintelui în cazul în care minorul este înscris în buletinul părintelui sau, în lipsa unei atare mențiuni, prin certificatul de naștere al minorului. În cazul în care partea se legitimează printr-un înscris fără fotografie, identitatea trebuie confirmată și prin declarația unui martor care posedă buletin de identitate și care, potrivit pct. 17 alin. 5 din Instrucțiuni, va semna cererea de îndeplinire a actului notarial cu arătarea domiciliului său. Modalitatea identificării va fi consemnată ca atare în „încheierea de legalizare de semnătură“ unde rubrica „identificat prin“ se completează, după caz, cu precizarea „prin buletin de identitate“, „prin martori“, prin cunoștință personală“ etc.

În vederea legalizării semnăturii, partea se va prezenta personal la sediul consiliului popular cu o cerere scrisă, însoțită de cel puțin două exemplare desemnate ale înscrisului. Secretarul sau delegatul biroului executiv, în vederea legalizării semnăturii va stabili identitatea părții, va întreba partea dacă a citit înscrisul, iar în cazul unui răspuns afirmativ, va viza toate exemplarele înscrisului, cu mențiunea „Văzut. Secretar al biroului executiv al consiliului popular al comunei...“ după care va cere părții să semneze în fața sa toate exemplarele înscrisului, precum și cererea dacă aceasta nu a fost dinaintea semnăturii. Pentru legalizarea semnăturii de pe un înscris se face numai constatarea că semnătura este a părții. Legalizarea semnăturii se dispune printr-o rezoluție scrisă pe cererea părții care, pe lângă celelalte mențiuni prevăzute de art. 37 din Instrucțiuni, va cuprinde, în cazul în care legalizarea semnăturii se face în afara sediului consiliului popular și mențiunea privitor la locul unde s-a îndeplinit actul notarial, precum și motivul deplasării. De asemenea, cînd pentru îndeplinirea actului notarial s-a recurs la serviciile unui interpret (vezi pct. 16 și 24 din Instrucțiuni) se va menționa numele și prenumele acestuia, precum și motivul pentru care s-a recurs la serviciile lui.

Referitor la numărul de exemplare pe care semnătura părții urmează să fie legalizată, ele se întocmesc în numărul de exemplare cerut de parte, plus un exemplar care se păstrează la consiliul popular.

Încheierea de legalizare de semnătură se va scrie pe fiecare din exemplarele originale ale înscrisului, după semnătura părții (părților), partea căreia i s-a eliberat înscrisul avînd obligația de a semna de primirea înscrisului pe cererea de îndeplinirea actului. Înscrisul poate fi eliberat și altei persoane decît părții care a cerut îndeplinirea actului notarial dacă, s-a dispus aceasta prin rezoluție, cu indicarea numelui primitorului, care va semna de primire pe cererea de îndeplinirea actului notarial.

Nu pot fi legalizate: semnăturile prin punere de deget sau ștampilă ale celor ce nu pot scrie ori ale nevăzătorilor; semnăturile de pe înscrisurile care constată un fapt juridic pentru care nu s-au plătit taxele de timbru.

COMISIA DE SISTEMATIZARE COMUNALĂ

Sistemizarea comunelor și a satelor componente, asigură dezvoltarea acestora în corelare cu cea a localităților învecinate, contribuie la ridicarea economică, socială și culturală a acestora, în scopul apropierii vieții satelor de aceea a orașelor. În acest scop sarcini deosebite revin consiliilor populare care, potrivit art. 9, alin. 3 din Legea nr. 57/1968, de organizare și funcționare a consiliilor populare, „organizează îndeplinirea programului de sistematizare

în vederea asigurării dezvoltării municipiilor, orașelor și comunelor ca unități administrativ-teritoriale complexe". În cadrul acestei acțiuni se urmărește gruparea gospodăriilor din satele mici și dispersate în satele care au perspectivă de dezvoltare, în așa fel ca localitățile rurale cu cele mai bune condiții de dezvoltare să fie transformate în următorii ani, în cadrul programului național de perspectivă, în centre economice și sociale cu caracter urban.

Pentru îndeplinirea acestui deziderat pe lângă comitetele (birourile) executive ale consiliilor populare județene, municipale, orașenești și comunale, funcționează potrivit art. 26 alin. 2 din Legea nr. 58/1974, comisii locale de sistematizare.

Comisia de sistematizare comunală este, potrivit anexei nr. 4 la Decretul nr. 56/1978, constituită din: președinte, care este președintele biroului executiv al consiliului popular comunal; vicepreședinte, care este vicepreședintele biroului executiv al consiliului popular; secretar, care este directorul coordonator al școlilor generale din comună, precum și dintr-un număr de membri desemnați din rîndul specialiștilor în domeniul agriculturii, silviculturii, întreprinderilor economice din comună, cadre medicale și din învățămînt etc., numărul membrilor comisiei de sistematizare fiind cuprins între 7 și 11 persoane. Desemnarea membrilor comisiei de sistematizare comunală se face prin hotărîrea consiliului popular județean, respectiv al municipiului București (art. 12 alin. 2 din Decretul nr. 56/1978).

Comisia se întrunește ori de cîte ori este necesar, în vederea rezolvării operative a sarcinilor curente, convocarea comisiei fiind dispusă de președintele acesteia. Ea își desfășoară activitatea în prezența a cel puțin 2/3 din numărul membrilor și adoptă hotărîri, prin vot des-

chis, cu majoritatea membrilor ce o compun. Pregătirea lucrărilor comisiei de sistematizare comunală se asigură prin aparatul propriu biroului executiv al consiliului popular comunal.

Comisia de sistematizare comunală în întregul ei și fiecare membru în parte răspund pentru activitatea desfășurată în fața biroului executiv al consiliului popular comunal pe lângă care funcționează, fiecare membru, răspunzînd de asemenea și în fața comisiei și a președintelui acesteia, pentru aducerea la îndeplinire a sarcinilor încredințate.

Atribuțiile comisiei de sistematizare comunală sînt prevăzute de Decretul nr. 56/1978 și de Legea nr. 58/1974. Potrivit prevederilor actelor normative menționate comisia de sistematizare comunală are următoarele atribuții: avizează schițele și detaliile de sistematizare ale comunei, precum și amplasamentele pentru obiectivele economice, locuințe și dotări social-culturale ce se construiesc pe raza teritorială a comunei; avizează propunerile de lotizări ce se atribuie cetățenilor de către birourile executive ale consiliilor populare comunale, pentru construirea de locuințe; avizează documentațiile privind construirea, reconstruirea sau transformarea de locuințe proprietate personală; sprijină organele locale în aplicarea proiectelor de sistematizare aprobate; urmărește aplicarea dispozițiilor legale în domeniul sistematizării; sprijină organizarea și pregătirea desfășurării adunărilor cetățenești în care se dezbate și se adoptă documentațiile de sistematizare. Avizele comisiei de sistematizare comunală vor fi supuse spre însușire biroului executiv al consiliului popular comunal.

Breviar

● Pentru ca unui membru al cooperativei agricole de producție să i se poată atribui un loc de casă nu este suficient ca el să nu aibă în proprietate personală un alt teren, ci este necesar să nu fie proprietarul unei locuințe, chiar dacă aceasta este construită pe un teren proprietate de stat, dat în folosință proprietarului construcției.

Finalitatea art. 6 din Statutul cooperativei agricole de producție, fiind aceea de a se da membrilor cooperatori, precum și unor categorii de personal muncitor care lucrează în cooperativa agricolă de producție, posibilitatea de a primi locuri de casă din terenurile proprietatea ei, pentru a-și construi o locuință, atribuirea unui asemenea loc unui membru cooperativ care are în proprietate personală un apartament construit pe teren proprietate de stat este nulă (Trib. jud. Maramureș, Dec. civ. nr. 860/1981).

● ADAS acordă despăgubiri pentru animalele asigurate prin efectul legii în caz de pierdere a lor în urma bolilor (inclusiv sub formă de epizotii) sau a accidentelor, precum și dacă sacrificarea lor a fost dispusă, pentru anumite motive, de organele în drept (art. 9 alin. 1 lit. c din Decretul nr. 471/1971). În înțelesul dispoziției menționate, prin accidente se înțelege atît pierderea, cît și sacrificarea animalelor asigurate prin efectul legii, datorită atacului animalelor sălbatice. (§ 6 a-

lin. 1 din Regulamentul nr. 1/1975 privind asigurarea facultativă a animalelor). În consecință, ADAS are obligația de a plăti despăgubiri în cazul în care moartea animalelor asigurate a fost de neînălăturat (în speță, în urma atacului lupilor în timpul nopții, oile speriate s-au retras în saivan peste tineretul ovin, producînd asfixierea a 102 capete). La stabilirea cuantumului despăgubirilor, trebuie avute în vedere dispozițiile art. 2 din Decretul nr. 471/1971; totodată, din totalul daunei, urmează a fi scăzută contravaloarea sumei încasată de unitatea păgubită prin recuperarea pierderilor (P.A.S., Dec. nr. 2213/1981).

● Înfierea unei persoane majore care, pe timpul minorității sale, nu a fost crescută de infietor, contrar dispozițiilor art. 67 din Codul familiei, este sancționată cu nulitatea absolută, iar această nulitate poate fi invocată după decesul infietorului, de moștenitorii legali ai acestuia. (Trib. jud. Hunedoara, Dec. civ. 525/1981).

● În conformitate cu prevederile cuprinse în art. 9 din Decretul nr. 425/1981, comitetele sau birourile executive ale consiliilor populare în a căror rază teritorială se află clădiri proprietatea persoanelor fizice care își au domiciliul în alte localități sînt obligate să comunice datele cu privire la proprietarul și clădirea deținută, comitetului (biroului) executiv al consiliului popular în raza căruia domiciliul proprietarului clădirii.

● Independent de circumscripția sa teritorială, organul notarial este îndreptățit să dea caracter de autentici-

tate unei declarații de renunțare la succesiune. Actul nu este lovit de nulitate prin faptul că procedura succesorială este de competența altui notariat de stat — art. 2 alin. 2, Decret nr. 4/1953 (Trib. Suprem, Dec. civ. nr. 309/1976).

PRACTICĂ JUDECĂTOREASCĂ PRIVIND ACTIVITATEA NOTARIALĂ

● Dispoziția testamentară, inserată într-un act autentic, avînd alt obiect, constituie un testament valabil, cu condiția ca acel act să fie autentic, cat de notariatul de stat; aceasta întrucît pe teritoriul țării, testamentele se autentifică numai de notariatul de stat, nu și de alt organ al administrației de stat (art. 460 Cod civ. și art. 4 din Decretul nr. 377/1960 cu modificările ulterioare). Comitetele (birourile) executive ale consiliilor populare din localitățile în care nu funcționează notariate de stat, au în adevăr, competența să întocmească acte notariale dar numai acelea enumerate în art. 9 din menționatul decret, între care nu se află și autentificarea testamentelor. Un atare act poate fi valabil ca testament olograf, dacă întrunește condițiile de formă respective prevăzute de lege — art. 858 Cod civ; art. 4 și 9 din Decretul nr. 377/1960, modificat prin Decretul nr. 28/1970 (Trib. Suprem, Dec. civ. 2259/1977).

Grupaj realizat de
Vasile ILIE